

ปรัชญาเกษตรกรของแผ่นดิน ประจักษ์ชัดสมุทรสาคร

กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษ
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร

034-450320-2

moac_skn@yahoo.com

<https://www.opsmoac.go.th/samutsakhon-home>

ปราชญ์เกษตร
ของแผ่นดิน

นายกฤตกร แซ่ไฉ่

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย

นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ

อายุ 64 ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานภาพ มีบุตร-ธิดา รวม 4 คน บุตร 1 คน ธิดา 3 คน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 52/4 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระเจ้า
อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์ 081-434-5496

อาชีพ ประมงชายฝั่ง และแปรรูปอาหารทะเล

รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย ปี 2561
- โล่เกียรติคุณ อาสาเผื่อระวังการทำประมงดีเด่น “คนเฝ้าทะเล” กรมประมง ปี 2558
- รางวัลคนดีแทนคุณแผ่นดิน จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2556
- รางวัลคนไทยหัวใจสีเขียว (คนค้นคนอวอร์ด ครั้งที่ 3) ปี 2555
- โล่เกียรติคุณ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง
- รางวัลคนดีศรีสาคร สาขาการประมงชายฝั่ง สภาวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2549

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

ชีวิตที่พอเพียง

นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ พื้นฐานครอบครัวประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยหลังจากเกณฑ์ทหาร ได้กลับมาสมัครเป็นลูกเรือของเรือประมงขนาดใหญ่ และได้เต้าขึ้นเป็นนายท้ายเรือ ใต้ก่งเรือ จนในที่สุดสามารถซื้อเรือประมง เป็นของตนเองได้ ต่อมาทำนาทำไร่ทำสวนควบคู่กันไป แต่ประสบภาวะ ขาดทุนเนื่องจากมีต้นทุนในการเช่าที่และปัญหาโรคระบาดในกุ้ง เพราะทำ ไปตามกระแสนิยม ไม่ได้ศึกษาหาความรู้อย่างจริงจัง จึงทำให้มีหนี้สิน จำนวนมาก จนในที่สุดจำเป็นต้องขายเรือประมงและกลับมาทำประมง แบบพื้นบ้าน เริ่มจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนิน ชีวิตประจำวัน มีความพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ดำเนินการ ผลิตและพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เร่งรีบ ไม่ลงทุนจนเกินตัว ไม่ก่อหนี้สินและ

ไม่ทำตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง จนสามารถพึ่งพาตนเองได้และสังเกตเห็นว่าทรัพยากรทางทะเลเริ่มลดลง โดยเฉพาะปูที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมถูกทำลายทำให้สัตว์น้ำไม่มีที่เพาะพันธุ์และวางไข่ จึงเริ่มรณรงค์ให้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกชุมชนและกลุ่มเครือข่ายทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ กระตุ้นจิตสำนึกและผลักดันให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม นอกจากนี้นายกฤตกรยังเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในชุมชน ด้านการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

นายกฤตกร เป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วยความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ดำเนินการผลิต และพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เร่งรีบ ไม่ลงทุนจนเกินตัว ไม่ก่อหนี้สิน และไม่ทำตามกระแส

ปราชญ์เกษตร ขอนแก่น

ของการเปลี่ยนแปลง ยึดหลักความพอเพียง หากจะทำการตัดสินใจ
ดำเนินการใด ๆ ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานศักยภาพที่มีอยู่ของตนเอง
เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่
อยู่เดิมของชุมชน มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้น โดยไม่ประมาท มีการออมทรัพย์และมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง
รวมทั้งมีทางเลือกที่พร้อมรับการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

นายกฤตกร เป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับด้านวิชาการ และมีความ
รอบคอบในการที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาประกอบการวางแผน
เพื่อการปฏิบัติอย่างระมัดระวัง ในการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
และนำความรู้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดประโยชน์แก่ตนเองและ
แก่ชุมชน เช่น สัมมนาเครือข่ายพิทักษ์สาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน
ตามโครงการเสริมสร้างเครือข่ายในการพิทักษ์สาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน

จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และนำความรู้ทางด้านกฎหมายที่ได้รับมาใช้เป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนอย่างทั่วถึง รวมถึงช่วยให้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหาจากการทำลายสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และเป็นผู้ดำรงชีวิตยึดในหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ อุดม มีคุณเพียร สำนักรับผิดชอบ และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายกฤตกร ได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ โดยเริ่มจากการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิในชุมชน เนื่องจากบ้านกระเช้าขาว เป็นแหล่งชุมชนผลิตกะปิของจังหวัดสมุทรสาคร จนเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง จึงก่อตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตกะปิสมุทรสาคร จำกัด จำนวนสมาชิกกว่า 80 หลังคาเรือน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือ กุ้งเคย ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำกะปิ ประกอบกับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปอาหาร มาสร้างเป็นรายได้ให้แก่สมาชิก สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิก และมีอำนาจในการต่อรองด้านการซื้อขายสินค้าที่ผลิตได้ในกลุ่ม เป็นแหล่งจัดหาเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้พึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับนายกฤตกรได้ทำการส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการรวมกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เช่น การจัดตั้งธนาคารปู คอกหอย และบ้านปลา เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เพิ่มปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ การรณรงค์และสร้างจิตสำนึกคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การทำป่าเทียมและไม้ไผ่ชะลอกลิ้น

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

เพื่อป้องกันการไหลของดินเลน การปลูกต้นโกงกาง ต้นแสมเพื่ออนุบาลสัตว์อ่อน ซึ่งผลงานที่นายกฤตกร ได้สร้างสรรค์สามารถนำไปแก้ไขปัญหานี้ในหลากหลายพื้นที่ และเกิดประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กับชุมชน กลุ่มและเครือข่าย ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพประมง สร้างงานให้กับคนในชุมชน และเครือข่าย

การขยายผลงาน

นายกฤตกร ได้ศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนใกล้ชิด รวมถึงคนในชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายขยายความรู้โดยเริ่มจาก เครือข่ายกลุ่มประมงขนาดเล็กโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายผลงาน ผ่านการสร้างมัคคุเทศก์น้อย โดยมีการอบรมให้กับนักเรียนในชุมชนให้มี จิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนสามารถบอกเล่าให้กับ ผู้มาเยือนได้ อีกทั้งมีการเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ รวมถึงเป็นที่ศึกษาดูงานของนักเรียน นักศึกษาและผู้ที่มีสนใจ ทั้งในและต่างประเทศ

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย

ด้านการเป็นผู้นำชุมชนและเครือข่าย มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำประมงพื้นบ้านบางกระเจ้า และสหกรณ์ผู้ผลิตกะปิสมุทรสาคร จำกัด (กลุ่มนิติบุคคลตามกฎหมาย) จำนวนสมาชิกกว่า 80 หลังคาเรือน โดยผลักดันให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรและเป็นสหกรณ์ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ และส่งเสริมให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น กลุ่มธนาคารปูม้า กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มอนุรักษ์หอยพิม กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น สำหรับในระดับเครือข่ายเป็นผู้ประสานงานในเครือข่ายประมงอ่าวไทยตอนบน หรือเครือข่ายรักษ่อ่าวไทยตอนบน (อ่าวตัวกอก) มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดกว่า 700 คน ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด และเป็นผู้ประสานเครือข่ายภาคีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ประกอบด้วย 4 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายอ่าวไทยตะวันออก เครือข่าย
ประมงอ่าวไทยตอนบน เครือข่ายประมงอ่าวไทยตอนล่าง และเครือข่าย
ประมงฝั่งอันดามัน มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดกว่า 2,000 คน ครอบคลุมพื้นที่
24 จังหวัด นอกจากนี้ยังได้รับเชิญให้ร่วมเป็นคณะกรรมการประมงแห่งชาติ
คณะกรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ประธานอนุกรรมการ
ชุมนุมสหกรณ์ประมงแห่งประเทศไทย รวมถึงได้รับเชิญเป็นวิทยากร
เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับส่วนราชการ ภาคเอกชน
และสถาบันการศึกษาด้วย

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

1. ธนาคารปู มี 2 ประเภท ดังนี้

แพลอยน้ำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ถังน้ำ 200 ลิตร
2. ไม้กระดาน สำหรับทำพื้น
3. ไม้ไผ่
4. ตะกร้าพลาสติก
5. เหล็ก
6. เชือก

ขั้นตอนการทำ

1. นำไม้ไผ่มาประกอบกันให้เป็นโครงสร้างแบบปิยะ สามารถรับน้ำหนักคนจำนวนมากได้

2. ใช้ไม้กระดานปูพื้น เพื่อให้คนสามารถยืนและทำกิจกรรมบนแพลอยน้ำได้ โดยเว้นช่องว่างสำหรับใส่คอนโดปู

3. นำถังน้ำมาประกอบและยึดติดกับโครงสร้างของแพเป็นท่อนลอยเพื่อให้แพสามารถลอยน้ำได้

4. นำแพที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้วไปลอยน้ำ และใช้เชือกผูกแพเพื่อกันไม่ให้แพเคลื่อนที่ออกจากฝั่ง

5. จัดทำคอนโด โดยใช้ตะกร้าพลาสติกแยกตะกร้าละ 1 ตัว เป็นการแยกอาณาเขตการอยู่อาศัยของแม่ปูแต่ละตัว เพื่อป้องกันการกัดกินและนำตะกร้ามาซ้อนกันหลาย ๆ ชั้น ผูกเป็นกระชัง คล้ายคอนโดมิเนียม ก่อนจะปล่อยลงน้ำ

6. ใส่แม่ปูในคอนโดชั้นละ 1 ตัว นำคอนโดไปใส่ในช่องว่างของแพ และผูกคอนโดติดไว้กับแพ

7. แม่ปูจะอยู่ในคอนโด 7-10 วัน รอให้แม่ปูสลัดไข่ออกลงสู่ทะเล เมื่อถึงเวลาแม่ปู จะเอาขาเขี่ยไข่ออก ไข่ที่ถูกเขี่ยออกจากตัวแม่ก็จะฟักเป็นตัวอ่อนและกินอาหารตามธรรมชาติหลังจากที่ถูกปล่อยลงสู่ชายฝั่งทะเลจนเติบโตเป็นปูขนาดใหญ่

ข้อดี คือ ลูกปูจะได้ผลผลิตดี ไม่ถูกสัตว์ทะเลกิน เนื่องจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีความชุ่มชื้นเป็นที่หลบพักจากสัตว์ทะเลอื่น ๆ ได้

ข้อเสีย คือ แม่ปูเมื่อสลัดไข่ออกแล้วจะตาย เพราะน้ำมีความชุ่มชื้น ทำให้อัตราการรอดของแม่ปูน้อยลง

ข้อจำกัด ไม่มี แต่อาจมีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ที่ต้องเลือกใช้วัสดุที่คงทน ซึ่งขึ้นอยู่กับทุน ถ้าทุนน้อย มีผู้สนับสนุนน้อย สามารถใช้หลักธรรมดาหรือไม้แทนสแตนเลส

ธนาคารปูบนพื้นดิน

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ถังน้ำ
2. สายยาง
3. ท่อพีวีซี
4. วาล์วเปิด-ปิด

ขั้นตอนการทำ

1. นำถึงน้ำเจาะรูเพื่อต่อสายยางให้น้ำสามารถไหลผ่านได้
2. ต่อสายยางกับท่อพีวีซีเพื่อระบายน้ำ และไข่ของแม่ปูไหลลง

สู่ทะเล

3. ต่อดาวสำหรับรับการเปิดปิดน้ำ
4. นำน้ำทะเลที่ผ่านการกรองจนใสใส่ลงในถัง และใส่แม่ปูลงไป
ในถัง เมื่อแม่ปูสลัดไข่ก็สามารถเปิดดาวน้ำให้ไข่ไหลผ่านสายยาง ท่อน้ำ
ลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติต่อไป

ข้อดี

1. ชาวชน ประชาชน ผู้สนใจสามารถเห็นกระบวนการ วงจร
ชีวิตของปูได้ชัดเจนทุกขั้นตอน
2. อัตราการรอดของแม่ปูมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการกรองน้ำ
ทะเลให้มีความใสก่อนจึงจะนำมาใส่ถังพัก

2. บ้านปลา หรือปะการังเทียมมีชีวิต

ประโยชน์

1. เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์
2. เป็นที่เพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ สร้างอาชีพ สร้างรายได้
3. เป็นที่หยุดการกัดเซาะชายฝั่งของคลื่นลม
4. สามารถเปลี่ยนลักษณะนิสัยของชาวประมง โดยเปลี่ยนจากการล่าเป็นการเลี้ยง

5. เป็นที่สะสมของตะกอนดิน เป็นอาหารให้สัตว์น้ำวัยอ่อน
- วัสดุ/อุปกรณ์ ได้แก่ ไม้ไผ่

ขั้นตอนการทำ

1. นำไม้ไผ่มาปักเป็นกลุ่มลงในทะเล ทำเป็นบ้าน
2. นำไม้ไผ่มาปกรอบ ๆ ล้อมรั้ว เพื่อป้องกันเครื่องมือทำการประมงไม่ให้เข้ามาบริเวณบ้านปลาได้

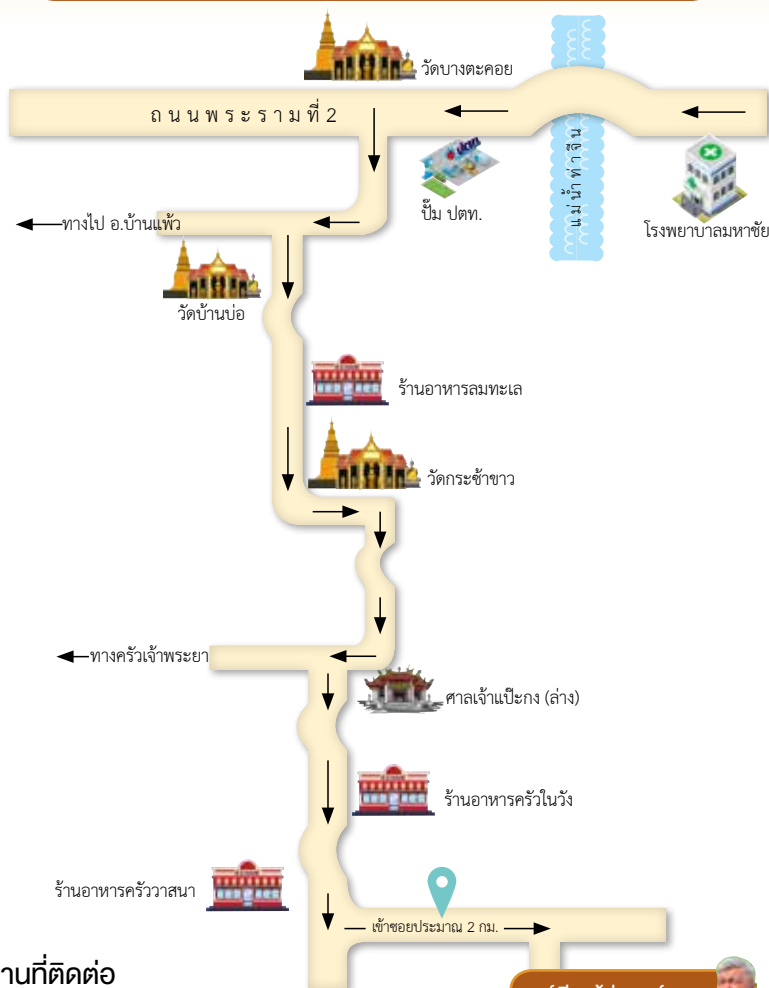
3. น้ำทะเลจะไหลตามวงรอบ กระแสน้ำวนจะพัดเอาตะกอนสะสมอยู่ในบ้านปลา ปลา ก็จะเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านที่เราทำไว้ เนื่องจากมีอาหาร และเป็นสถานที่หลบภัยของปลาได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งขยายพันธุ์ออกลูกออกหลาน

ปราชญ์เกษตร ขอนแก่น

แผนที่ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตร

สถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ 2/4 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระเจ้า

อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์ 081-434-5496

ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตร

นายสุทัศน์ รอดคลองตัน
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขา ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

นายสุทัศน์ รอดคลองตัน

อายุ 67 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 3 ตำบลคลองตัน
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 76150

โทรศัพท์ 034-858-233, 08-6178-2209

อาชีพ เกษตรกร

รางวัล หรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2563
- รางวัลแทนคุณแผ่นดิน โครงการแทนคุณแผ่นดิน ปี 2560
- รางวัลโล่เกียรติคุณ ประมงอาสาดีเด่น ระดับภาคกลาง ปี 2558
- รางวัลโล่ประกาศเกียรติคุณ โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำ
เพื่อการเกษตร ปี 2555
- รางวัลชนะเลิศ เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาประมงน้ำจืด
ระดับประเทศ ปี 2544

ชีวิตที่พอเพียง

นายสุทัศน์ รอดคลองตัน ในอดีตครอบครัวประกอบอาชีพการทำนาเพียงอย่างเดียว โดยเป็นการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูง ก่อให้เกิดหนี้สิน และยังคงทำการเกษตรตามกระแสไปเรื่อยๆ มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นสวนองุ่น สวนส้มเขียวหวาน และสวนมะม่วง ตามลำดับ สุดท้ายก็ประสบความล้มเหลวจนหนี้สินสะสมเพิ่มมากขึ้น ในที่สุดก็ต้องขายที่ดินบางส่วนเพื่อชำระหนี้ ต่อมาจึงปฏิวัติตนเองและครอบครัวโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เคยได้รับการฝึกอบรมสมัยตอนเป็นทหารเกณฑ์มาปรับใช้ ในปี 2517 เริ่มทำการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ของตนเอง มีการลองผิดลองถูกและทำการจดบันทึกด้วยตนเองอาศัยการพึ่งพาปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นให้มากที่สุด งดการใช้สารเคมีทั้งหมด จนประสบความสำเร็จในพื้นที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นระยะเวลา 24 ปี ใช้ชีวิตแบบ

พอเพียง มีความพอดี พอประมาณ ไม่มีหนี้สิน ทำการเกษตรแบบพอเพียง ตามวิถีชาวบ้าน ใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัว รู้จักคิดวิเคราะห์ หาเหตุผล สาเหตุเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้และทดลองปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ลดการใช้สารเคมี ปรับรูปแบบการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาทำการเกษตรผสมผสาน ทำให้ลดต้นทุน การผลิตสามารถพึ่งพาตนเอง โดยปัจจุบันดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรบนพื้นที่ 11 ไร่ ประกอบด้วย การทำนา การทำสวนไม้ผล มะม่วง มะพร้าว อินทผาลัม การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงปลาหมอ ปลานิล ปลาตะเพียน และปลาสด การเลี้ยงกบ การเลี้ยงกุ้งขาว การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงแพะเนื้อ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยหมักน้ำ การผลิตน้ำหมักชีวภาพ การเผาถ่าน การผลิตน้ำส้ม ควันไม้ การผลิตแก๊สชีวภาพใช้ในครัวเรือน และการประดิษฐ์เครื่องมือ ภาควิชาการเกษตรใช้เอง อาทิเช่น เครื่องคัดและนับมะนาว เครื่องคัดแยกข้าวกล้อง เครื่องขูดเกล็ดปลา เป็นต้น

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายสุทัศน์ ดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่แบบพอเพียง พออยู่พอกิน ไม่เป็นหนี้สิน ทำการเกษตรแบบพอเพียงตามวิถีชาวบ้านในที่ดินของตนเอง ทำให้ครอบครัวมีอาชีพ มีรายได้และอยู่อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นายสุทัศน์ยังคงยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ทดลองทำในสิ่งต่างๆ ที่อยากรู้และพัฒนาให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและคนในชุมชน จนทำให้เป็นผู้มีความรอบรู้ในหลายเรื่องและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังอาสาช่วยเหลือทำงานเพื่อ

ประโยชน์แก่ส่วนรวมและสังคมโดยสมัครใจไม่หวังสิ่งตอบแทน รวมถึงเป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการติดต่อประสานงานกับเกษตรกร เพื่อพัฒนาภาคการเกษตรในภาพรวม

นายสุทัศน์ ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดผลงานและองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ตั้งแต่ปี 2544 โดยมีองค์ความรู้ที่โดดเด่น ได้แก่ การเพาะพันธุ์และอนุรักษ์พันธุ์ปลาหมอไทย ซึ่งสามารถเพาะพันธุ์ได้สูงสุด จำนวน 5 ล้านตัวต่อปี โดยส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะพันธุ์อย่างแพร่หลาย จนเป็นที่นิยมสามารถส่งขายได้ในต่างประเทศ อาทิเช่น จีน บังกลาเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น โดยมีมูลค่าส่งออก 100,000 บาท/ปี และมีการเลี้ยงปลาหมอร่วมกับกบ เพื่อช่วยในการปรับปรุงสภาพน้ำ ทำให้

ได้รับการยกย่องเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืด นอกจากนี้ นายสุทัศน์ยังมีองค์ความรู้ในการจัดการที่ดิน โดยมีการทำนาข้าวสลับกับการเลี้ยงปลาและกึ่งในพื้นที่เดิม เพื่อเพิ่มแร่ธาตุต่างๆ ในดิน และทำให้ดินมีความร่วนซุยมากขึ้น และได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมทางการเกษตรสำหรับช่วยให้เกษตรกรลดระยะเวลาการทำงาน และใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง เช่น เครื่องคัดและนับมะนาว เครื่องคัดแยกข้าวกล้อง เครื่องขุดเกล็ดปลา เป็นต้น ได้รับคัดเลือกเป็นคลังเกษตรภูมิปัญญาของจังหวัดสมุทรสาคร

การขยายผลงาน

นายสุทัศน์ ได้รับการยอมรับในการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ทั้งด้านพืช สัตว์ และประมง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนสามารถพัฒนาตนเองจนประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการจัดตั้งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของกรมปศุสัตว์ ศูนย์เรียนรู้ด้านการประมงและแปลงสาธิตโครงการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อการส่งออกของกรมประมงแปลงใหญ่แพะของจังหวัดสมุทรสาคร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ด้านการประมงประจำจังหวัดของกรมส่งเสริมการเกษตร และศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยเป็นที่ศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัด รวมถึงมีคณะศึกษาดูงานจากต่างประเทศ อาทิเช่น เกาหลีใต้ (Korea International Cooperation Agency : KOICA) จีน บังกลาเทศ เวียดนาม ลาว เป็นต้น เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่และนำไปปรับใช้ในประเทศของตนเอง โดยเฉพาะองค์ความรู้ในเรื่องการเพาะเลี้ยงปลาหมอ เนื่องจากเป็นปลาสายพันธุ์ใหม่ เลี้ยงง่าย และยังไม่เป็นที่นิยมเพาะเลี้ยง ในต่างประเทศ นายสุทัศน์ยังมีการเผยแพร่องค์ความรู้ทางการเกษตรผ่าน สื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และวารสารต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย

นายสุทัศน์ ได้สร้างเครือข่ายโดยการเป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วยกลุ่มพลังชุมชนคนคลองตัน และโรงสีข้าวชุมชน ดำเนินกิจกรรมโดยให้สมาชิกในชุมชนสามารถนำข้าวเปลือกมาสีที่โรงสีข้าวชุมชนไม่มีค่าใช้จ่าย กลุ่มธรรมชาติเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ จังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินกิจกรรมเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปลาหมอไทย กบ และเพาะเลี้ยงกุ้งขาว ปลาสลิดเพื่อการจำหน่าย รวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่เพาะสมุทรสาคร ดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงแพะ จำหน่ายพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ขายนเนื้อแพะเพื่อการบริโภคและขายมูลแพะ โดยสนับสนุนให้สมาชิกภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมถึงเพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิตของกลุ่ม ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่เพาะสมุทรสาคร และเป็นหัวหน้าศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงแพะ

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

การเพาะพันธุ์ปลาหมอไทย

1. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลาหมอไทย

1) คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ ในกรณีที่เกษตรกรต้องการเพาะพันธุ์เอง เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการผลิต การเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลาหมอไทยให้เลือกตัวที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุด

2) การแยกเพศพ่อแม่พันธุ์ปลา ปลาตัวเมียจะมีลักษณะลำตัวแบน กว้าง ท้องจะใหญ่ เพราะมีไข่ ปลาหมอตัวผู้มีลักษณะลำตัวยาว กลม ท้องแห้ง

2. ขั้นตอนการเตรียมบ่อ

- ปล่อยน้ำเข้าสู่บ่อ โดยใส่มูลสัตว์ลงไปบ่อ ทำให้เป็นแหล่งกำเนิดของลูกไร ซึ่งเป็นอาหารของลูกปลาและลูกกบในวัยอ่อน

3. การผสมพันธุ์ปลาหมอไทย

การผสมพันธุ์ปลาหมอเกษตรกรสามารถทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1) การผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ ช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม (ช่วงฤดูฝน) โดยเริ่มจากการทำความสะอาดบ่อ นำน้ำสะอาดเข้าบ่อที่ระดับความลึก 50 เซนติเมตร จากนั้นปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาลงไปในบ่อ พื้นที่ 1 ไร่ ใช้พ่อแม่พันธุ์ปลาที่มีน้ำหนัก จำนวน 5 กิโลกรัม (พ่อแม่พันธุ์ปลาชนิดละ 5 คู่) พ่อพันธุ์แม่พันธุ์จะผสมพันธุ์กันเอง และจะวางไข่ โดยใช้ระยะเวลา จำนวน 3 คืน จากนั้นให้ปล่อยน้ำเข้าบ่อที่ระดับความลึก 80 เซนติเมตรจนถึง 1 เมตร และนำลูกพันธุ์ปลาดอกจำหน่ายได้ตอนอายุ 1 – 2 เดือน ทั้งนี้ การผสมพันธุ์ปลาโดยใช้วิธีธรรมชาติจะให้ลูกปลาจำนวนตั้งแต่ 10,000 – 20,000 ตัว

2) การผสมพันธุ์เทียม เป็นการใช้สารเคมีช่วยเร่งการตกไข่ วิธีนี้ช่วยให้ได้ลูกพันธุ์ปลาคาวละมากๆ เพราะสามารถกำหนดปริมาณได้เอง ให้เพาะพันธุ์ในบ่อซีเมนต์ ขนาด 3 x 3 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร โดยล้างทำความสะอาดบ่อให้เรียบร้อย และใส่น้ำลงในบ่อความลึก 30 เซนติเมตร ปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลา จำนวน 5 คู่ ใช้เคมีในการผสมเทียม ได้แก่ suprefact จำนวน 20 มิลลิกรัม น้ำกลั่น จำนวน 80 มิลลิกรัม และยากระตุ้นโมติเลียม (Motilium) เป็นยากระตุ้นให้ไข่สุก จำนวน 1 เม็ด ผสมส่วนผสมทั้งหมด

ให้เข้ากันในอัตรา 1 ซีซี ใช้เข็มฉีดยาฉีดยาสารเคมีดังกล่าว ที่ผิวหนังปลาใต้เกล็ดปลา พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ปลา แม่พันธุ์ปลาจะวางไข่ ภายในระยะเวลา 6 ชั่วโมง และ จะฟักเป็นตัวภายใน 6 ชั่วโมง ทั้งนี้ การผสมพันธุ์ปลาโดยใช้วิธีผสมเทียมด้วยสาร เคมีจะให้ลูกปลาจำนวนตั้งแต่ 25,000 ตัว ขึ้นไป

การผสมพันธุ์ปลาหมอไทยทั้ง 2 แบบมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการผสมพันธุ์เพื่อการค้า เหมาะสมอย่างมากที่จะใช้วิธีการผสมเทียม ใน 1 ปี สามารถทำได้ 12 เดือน ช่วยให้แม่พันธุ์ปลาออกจำหน่ายได้ทันตามความต้องการของลูกค้า แต่ถ้าใช้วิธีเพาะพันธุ์ตามธรรมชาติใน 1 ปี สามารถทำได้เพียง 3 เดือนเท่านั้น ซึ่งไม่ทันต่อความต้องการของตลาด

การทำนาข้าวสลับเลี้ยงปลาและกุ้ง

ระยะเวลาในการทำนาข้าวไรซ์เบอร์รี่ 4 – 5 เดือน

ระยะเวลาดำเนินการข้าวปกติ 3 เดือน

การทำนาข้าวสลับกับการเลี้ยงปลาเลี้ยงกุ้ง เป็นการสลับปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตร หลีกเลี่ยงการระบาดของโรคและแมลง และเป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงดิน เพราะการเกษตรในรูปแบบเดียวเป็นประจำจะทำให้ดินสูญเสีย แร่ธาตุบางอย่างไป และต้องใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นๆ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และยัง ทำให้ดินแห้งแข็ง การอุ้มน้ำในดินลดลง นอกจากนั้น ยังให้ประโยชน์ในด้าน เศรษฐกิจด้วย คือทำให้ผลผลิตไม่ล้นตลาด โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนา ดำเนินการปรับเปลี่ยนจากการทำนา มาเป็นการเลี้ยงกุ้ง หรือปลาด้วยวิธีธรรมชาติ โดยเริ่มปรับสภาพพื้นที่นข้าวให้ เป็นบ่อปลาด้วยการตัดต่อซังข้าว นำไปทำปุ๋ยหมัก นำน้ำเข้าพื้นที่อย่างน้อย 1 เมตร ปรับสภาพน้ำ/ฆ่าเชื้อด้วย EM ถ้าหากน้ำเสียให้ใช้ EM จำนวน 200 ลิตร ใส่ลงไปบ่อ

2. ปล่อยลูกพันธุ์กุ้งหรือปลาลงในบ่อที่เตรียมไว้ ลูกกุ้งจะกินฟางข้าว ที่อยู่ในบ่อใช้ระยะเวลา 2 เดือน ต่อมาเราสามารถให้อาหารกุ้งได้ตามปกติ (อาหาร สำเร็จรูป) และทำอาหารเสริมเพื่อช่วยให้กุ้งมีการขับถ่ายที่ดี ส่งผลให้กุ้งมี สุขภาพที่ดี โดยมีส่วนผสม ดังนี้ กัลล้วยสุกบดละเอียดหรือสับประรด จำนวน 2 กิโลกรัม กากน้ำตาล จำนวน 1 ลิตร น้ำเปล่า จำนวน 4 ลิตร ถึงหมัก ขนาด บรรจุ 5 ลิตร ใส่ส่วนผสมทั้งหมดลงไปในถังหมัก หมักเป็นเวลา 30 – 60 วัน วิธีการใช้ให้นำอาหารกุ้ง ผสมกับอาหารที่ทำเอง และผสมน้ำเปล่าให้พอเหมาะ คลุกเคล้าให้เข้ากันในอัตราส่วน อาหารปกติ 5 กิโลกรัม/อาหารที่ทำเอง จำนวน 100 ซีซี

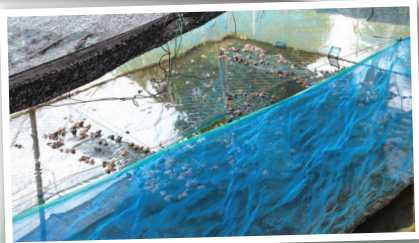
3. ในระหว่างการเลี้ยงต้องมีการเติมน้ำ/ถ่ายน้ำออกจากบ่อ สังเกตสีของน้ำ ในบ่อจะเป็นสีเขียวลอยบนผิวน้ำให้เติมน้ำเข้าบ่อ และปล่อยหน้าน้ำทิ้งจนกว่า สีของน้ำในบ่อกลับมาเป็นปกติ เมื่อกุ้งโต ใช้เวลา 4 เดือน สามารถจับขายได้

การเลี้ยงปลาหมอร่วมกับกบ

สามารถเลี้ยงปลาหมอในบ่อดินตามธรรมชาติ ในพื้นที่ 1 ไร่ ให้ปล่อยลูกพันธุ์ปลา จำนวน 10,000 ตัว โดยสามารถเลี้ยงร่วมกับปลา โดยการเลี้ยงกบในกระชัง กว้าง 2 x 5 เมตร ในพื้นที่ 1 ไร่ สามารถเลี้ยงกบได้ จำนวน 15 กระชัง

การเลี้ยงปลาหมอ เริ่มต้นให้เตรียมบ่อสำหรับเลี้ยง บ่อดินชุดใหม่ให้ตากบ่อให้แห้งประมาณ 1 สัปดาห์ นำน้ำเข้าบ่อที่ระดับความลึก 1 เมตร ทิ้งไว้ 1 วัน ก็สามารถปล่อยปลาได้ เมื่อปล่อยปลาแล้วค่อยๆ เติมน้ำให้มีความลึก 2 เมตร จนตลอดฤดูกาลเลี้ยง เกษตรกรที่มีบ่อปลาอยู่แล้ว ให้เอาน้ำออกและตากบ่อให้แห้ง เพื่อกำจัดศัตรูของลูกปลาหมอ เช่น ปลาช่อน ตากบ่อให้แห้งประมาณ 1 สัปดาห์ จากนั้นปล่อยน้ำเข้าบ่อ แล้วปล่อยปลา ส่วนบ่อซีเมนต์ทำความสะอาดบ่อก่อนใส่สารปรับสภาพน้ำ ก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยง

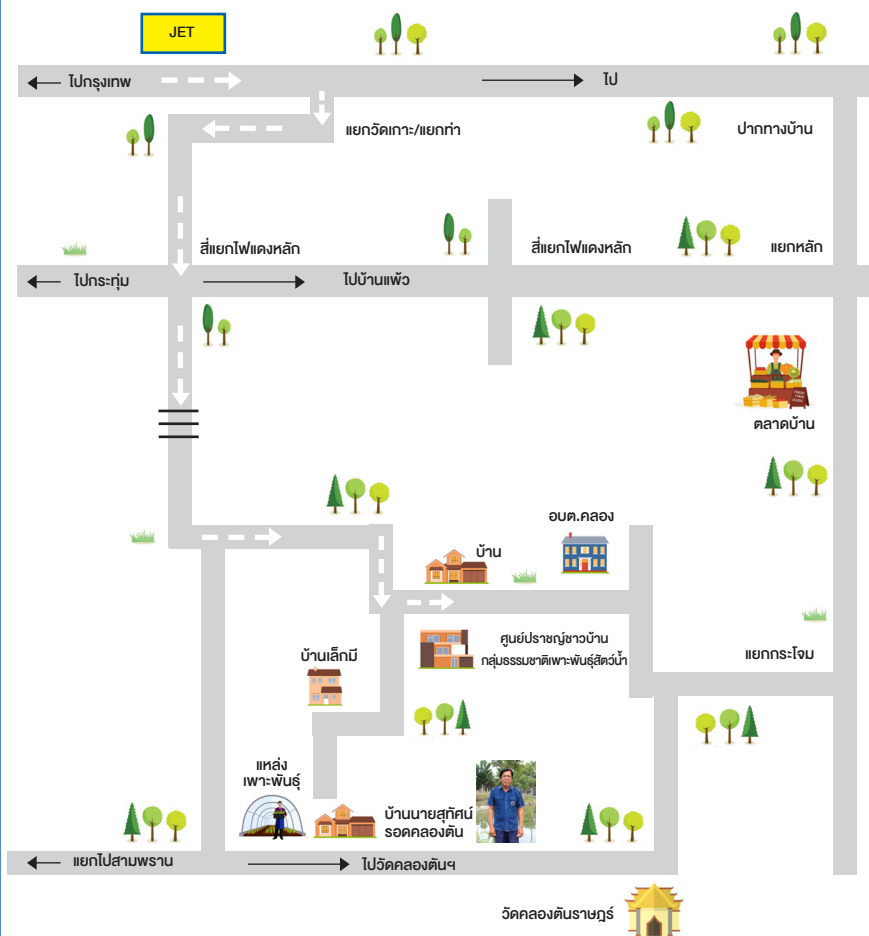

การให้อาหารปลา เมื่อปล่อยปลาลงในน้ำแล้ว ให้อาหารเม็ดเล็กประยະหนึ่งหรือประมาณ 1 เดือน ให้ปริมาณม้อละ 1 กิโลกรัมต่อปริมาณปลา 5,000 ตัว เลี้ยง 3 ม้อ ค่อยๆ เพิ่มปริมาณอาหารในแต่ละม้อ ให้มากขึ้นตามความเหมาะสม ในช่วง 2 เดือน เริ่มให้กินอาหารเม็ดปลาดุกขนาดเล็กพิเศษ หรือดูขนาดของตัวปลา ให้เหมาะสมกับขนาดของอาหารเม็ด จากนั้นค่อยๆ เปลี่ยนขนาดของอาหารปลา ตามความเหมาะสมของขนาดปลา ใช้อาหารปลาดุกเลี้ยงประมาณ 2-3 เดือน จากนั้นเข้าเดือนที่ 4-5 ก็ให้อาหารสด เช่น ไล่ปลา ไส้ไก่ ปลา เป็ด หัวไก่ มาบด แล้วผสมกับรำให้ปลากินแทนอาหารสำเร็จรูปเพื่อลดต้นทุน จากที่เคยเลี้ยงอาหาร 3 ม้อ ก็ลดเหลือ 2 ม้อ

เกษตรกรสามารถเลี้ยงปลาหมอร่วมกับการเลี้ยงกบในกระชัง เพราะอาหารที่ให้กบจะไม่สูญเสียไปไหน ปลาจะช่วยกิน ช่วยบำบัดของเสีย ช่วยทำให้กระชังกบสะอาด ในเวลา 6 เดือน ก็สามารถจับปลาได้ กบที่เลี้ยงจะมีสุขภาพดี กระชังกบจะสะอาดไม่มีโรครบกวน

แผนที่ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตร

ที่อยู่

บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 3 ตำบลคลองตัน

อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 76150

นายพิบูลย์ชัย ชวนชื่น

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น

นายพิบูลย์ชัย ชวนชื่น

อายุ 52 ปี

การศึกษา ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์การเดินเรือ ศูนย์ฝึกพาณิชยน์วี
สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยบูรพา

สถานภาพ สมรส

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 190/3 หมู่ที่ 1 ตำบลสวนหลวง
อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74110

โทรศัพท์ 08-1313-7690

อาชีพ เกษตรกร

รางวัล หรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น ปี 2567
- เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ อาชีพเพาะเลี้ยงปลาสวยงามและพรรณไม้น้ำ
ปี 2563
- ประกวดปลาสวยงามรวมระยะเวลา 8 ปี (เมื่อปี 2546 – 2554)
ได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลและรางวัลอื่น ๆ (22 ถ้วยพระราชทาน
และ 18 Best in show)
- ผู้เชี่ยวชาญด้านปลากัดสวยงาม GURU BETTA AWARD ปี พ.ศ. 2560
จากประเทศมาเลเซีย

ชีวิตที่พอเพียง

นายพิบูลย์ชัย ขวนชื่น ดำเนินกิจกรรมการเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลากัดสวยงาม โดยเริ่มจากการเลี้ยงเป็นงานอดิเรกและมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันภายในกลุ่มเล็ก ๆ ของผู้เลี้ยงปลากัด แล้วได้พัฒนามาเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว จากฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดเล็ก ในปี 2541 ยกระดับเป็นฟาร์มขนาดกลาง ในปี 2543 ภายใต้อชื่อ เยาวลักษณ์ฟาร์ม พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้เพาะเลี้ยง ปลากัดสวยงาม ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ภายใต้อชื่อกลุ่ม Betta Sakorn อีกทั้งเป็นผู้รวบรวมและส่งออกปลากัดสวยงามไปยังต่างประเทศ จากปี 2554 จนถึง ปัจจุบัน นายพิบูลย์ชัย ขวนชื่น ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัว ไม่ทำเกินกำลังของตนเอง พออยู่ พอกินและมีเงินเก็บออม โดยยึดคติ “รู้จักพอ ก่อสุข ทุกสถาน” มีการวางแผน ในการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจ เตรียมพร้อมรับ ผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นบุคคล ตัวอย่างที่มีความขยัน มานะอดทน ใช้เวลาว่าง ในการคิดค้นพัฒนาพันธุ์ปลากัดให้มีความสวยงาม มีสีสันแปลกตาและพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบ การเลี้ยงให้สามารถลดต้นทุนการผลิต และเป็น แหล่งเรียนรู้ด้านการเพาะพันธุ์และเลี้ยงปลากัด สวยงามแบบครบวงจรของจังหวัดสมุทรสาคร

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายพิบูลย์ชัย ขวนขึ้น คิดค้นและพัฒนาสายพันธุ์ปลากัดสวยงามที่มีชื่อทางการค้าว่า “เรตดราก้อน” ได้เป็นคนแรกของโลก โดยพัฒนามาจากปลากัดดั้งเดิม (betta splendens) กับปลากัดปามหาชัย (betta mahachaiensis) โดยปลากัด red dragon มีการพัฒนาการต่อยอดตามลำดับ ดังนี้ ระยะแรก (generation 1) พัฒนาการจากปลาที่มีเกล็ดบริเวณลำตัวเงาแวววาวและมีครีบทั้งหมดเป็นสีแดง (red dragon) เปลี่ยนเป็นปลาที่มีครีบเป็นสีอื่น ๆ เช่น ครีบสีดำ (black dragon) ครีบสีเหลือง (yellow dragon) ครีบสีส้ม (orange dragon) ระยะที่ 2 (generation 2) พัฒนารูปทรงเป็นปลากัดครีบยาวหางพระจันทร์ครึ่งดวง (half moon) ปลากัดครีบยาวสองหางคู่ (full moon) และระยะปัจจุบัน (generation 3) ถูกต่อยอดพัฒนาสีและรูปทรง ให้มีความหลากหลาย แปลกตา แต่ก็ยังคงจุดเด่นที่มีเกล็ดเงาแวววาว

การพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงปลากัดสวยงาม ด้วยการลดต้นทุนในการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้ใบหูกวาง ใบกล้วยใส่ในบ่อเลี้ยงเพื่อปรับสมดุลตามธรรมชาติ ช่วยบำบัดน้ำในบ่อเลี้ยง ไม่ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อย สภาพแวดล้อมดี ปลากัดเจริญเติบโตเร็ว และนำสมุนไพรพื้นบ้านและจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง (PSB) มาใช้ในการเลี้ยงปลากัดทำให้ปลาแข็งแรงเป็นการลดการใช้สารเคมี (ยาฆ่าเชื้อ) และพัฒนารูปแบบการเลี้ยงปลากัด เช่น การเลี้ยงปลากัดในขวดน้ำพลาสติกที่เหลือจากการใช้แล้วแทนการเลี้ยงในขวดแก้วแบน ทำให้ลดต้นทุนในการเลี้ยงและไม่เกิดอันตราย สะดวกต่อการทำความสะอาด ทำให้เชื้อโรคต่าง ๆ ถูกทำลาย ส่งผลให้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลาแข็งแรง ไม่เกิดโรค

เยาวชนลักษณฟาร์ม ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสวยงามเพื่อการส่งออก GAP สถานประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก (สอ.3) และสถานรวบรวมสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก (สอ.4) จากกรมประมง ได้รับการรับรองเป็นฟาร์มปลอดเชื้อ Megalocytivirus จากกองวิจัยและพัฒนาสุขภาพ

สัตว์น้ำ และมาตรฐานฟาร์มปลาสวยงามเพื่อการส่งออกจากสถาบัน AQSIQ สามารถส่งปลากัดไปยังประเทศออสเตรเลีย สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น กลุ่ม ตะวันออกกลาง เกาหลีใต้ จีน สหรัฐอเมริกา และแคนาดา มีมูลค่าการส่งออก จำนวน 17,400,000 บาท/ปี โดยมีมูลค่าการส่งออกของกลุ่มสมาชิกเครือข่าย จำนวน 338,880,000 บาท/ปี ทำให้เกิดการขยายการผลิต เพิ่มการส่งออกและ สร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาค ส่งผลให้ยกระดับรายได้มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ นายพิบูลย์ชัย ขวนขึ้น ยังเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในระดับ ประเทศ ได้แก่ ประธานสหกรณ์ปลาสวยงามแห่งสยาม จำกัด คณะทำงานจัดทำ “มาตรฐานปลากัดสวยงามในประเทศไทย” เพื่อยกระดับมาตรฐานการประกวด ปลากัดสวยงามให้เป็นที่ยอมรับของสากล คณะกรรมการวิชาการพิจารณา มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องปลากัดไทย คณะกรรมการจัดงานวันประมงน้อมเกล้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน คณะผู้ตัดสินปลากัดสวยงามในงานแสดงสินค้า เกษตรแห่งชาติ ของประเทศมาเลเซีย (MAHA)

การขยายผลงาน

นายพิบูลย์ชัย ขวนชื่น เป็นเกษตรกรผู้มีความรู้การพัฒนาสายพันธุ์ และเพาะเลี้ยงปลากัดสวยงามโดยใช้เยาวลักษณ์ฟาร์ม เป็นศูนย์การเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปลากัดสวยงามแบบครบวงจร และเป็นวิทยากร ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร นักศึกษาและผู้สนใจ รวมถึงเป็นผู้เขียนบทความ เรื่อง Betta in Thailand ในหนังสือ Ornamental Fish and Aquatic Plants Thailand directory 2015 - 2017 บทความ เรื่อง “ปลากัด” ภาควิชาภาษาอังกฤษ ในหนังสือ Thailand directory ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 - ปัจจุบัน และหนังสือมาตรฐาน ปลากัดสวยงามในประเทศไทย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559) ทั้งนี้ มีการถ่ายทอด ผลงานผ่านสื่อที่หลากหลายและ ต่อเนื่อง เช่น บทความ วารสาร โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ Facebook YouTube

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย

นายพิบูลย์ชัย ขวนชื่น เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มเครือข่ายที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติกระจายไปอย่างกว้างขวาง เช่น กลุ่มเบต้าสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีสมาชิกจำนวน 30 ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงามนครปฐม (ปลาสวยงามแปลงใหญ่) มีสมาชิก จำนวน 140 ราย กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงปลากัดสวยงาม จังหวัดอ่างทอง มีสมาชิก จำนวน 12 ราย สหกรณ์ปลาสวยงามแห่งสยามจำกัด มีสมาชิกจำนวน 130 คน สมาคมปลากัด มีสมาชิก จำนวน 350 คน และนายพิบูลย์ชัย ขวนชื่น เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ เรื่องแนวทางการเตรียมตัวสู่ผู้ประกอบการค้าปลาสวยงามและเรื่องธุรกิจในฝัน ปลากัดเงินล้าน ให้กับนิสิตคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เป็นวิทยากรในการสัมมนาเรื่องเกษตรกร CEO ให้กับสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นวิทยากรอบรมหลักสูตรผู้ตัดสินปลากัดสวยงามให้กับบุคลากรภาครัฐ รวมถึงเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกร ทั้งในจังหวัดสมุทรสาครและต่างจังหวัด ทั้งด้านการเลี้ยง การบริหารความเสี่ยง การตลาดออนไลน์และการถ่ายภาพ

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

การบริหารจัดการฟาร์ม

การบริหารจัดการฟาร์มได้ดำเนินการจัดการฟาร์มตามแนวการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์น้ำจืดสวยงาม (มกษ. 7426) ประกอบด้วย

1. การคัดเลือกสายพันธุ์ (ผลิตพ่อแม่พันธุ์)

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสวยงามให้ความสำคัญกับการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์เป็นลำดับแรก โดยมีหลักการคัดเลือก ดังนี้

- 1) โครงสร้างของปลากัดต้องตรงตามมาตรฐานของปลากัดแต่ละสายพันธุ์
- 2) สีสันทของปลา ตรงกับความต้องการของตลาด ผู้เพาะเลี้ยงต้องมีทักษะการคัดคั้นสายพันธุ์ที่มีความแปลกใหม่ สีสันทสวยงาม สะดุดตา
- 3) พ่อแม่พันธุ์ต้องมีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะผสมพันธุ์

ลักษณะพ่อแม่พันธุ์ที่ดี

เพศผู้ มีลักษณะที่แข็งแรง ปราดเปรียว มีการก่อกวนที่สม่ำเสมอและมีอายุไม่น้อยกว่า 3 เดือน

ลักษณะแม่พันธุ์ที่ดี

เพศเมีย มีลักษณะที่แข็งแรง ไม่อ่อนแอ หรือผอมจนเกินไป มีขนาดเล็กกว่าปลากัดเพศผู้ แสดงความพร้อมที่จะผสมพันธุ์ โดยสังเกตได้จาก ฝักไข่มีลักษณะอวบอูม มีลายบั้งตามแนวชั้นบริเวณข้างลำตัว ขอบเหงือก มีสีแดงขึ้นอยู่รอบ ๆ ปลากัดที่แข็งแรงสมบูรณ์จะสามารถให้ลูกได้ครอกละ 300 – 1,000 ตัว/ครอก และสามารถกลับมาผสมพันธุ์กันได้อีกรอบใน 2 สัปดาห์ถัดไป

ขั้นตอนการเพาะพันธุ์ปลากัด

1) จัดเตรียมพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ปลากัดที่ต้องการ ใช้ปลากัดที่มีอายุตั้งแต่ 2 เดือน ในการเพาะ ดูความพร้อมและขนาดของปลาซึ่งขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และการเลี้ยง หากแม่พันธุ์มีการฟักไข่ในท้อง ก็สามารถจับใส่ตู้หรือภาชนะสำหรับเพาะ ที่สำคัญคือแม่พันธุ์ต้องตัวเล็กกว่าพ่อพันธุ์

2) ตักพ่อพันธุ์ปลากัดที่เตรียมไว้ใส่ตู้หรือภาชนะสำหรับเพาะ หลังจากนั้นพ่อพันธุ์ก็จะเริ่มก่อหวอด แต่ถ้าหากพ่อพันธุ์ไม่ยอมก่อหวอด เราสามารถตักหวอดของปลากัดตัวอื่นมาใส่ไว้ในตู้หรือภาชนะก็จะช่วยได้ หรือถ้าหากพ่อพันธุ์ไม่ยอมก่อหวอดเมื่อเวลาที่ใกล้จะผสม พ่อพันธุ์ก็จะเร่งสร้างหวอดเอง หรือถ้าหากไม่มีหวอดจริง ๆ พ่อพันธุ์ก็สามารถวางไข่ให้ลอยบนน้ำได้

3) ตักแม่พันธุ์ปลาที่เตรียมไว้ลงไปในตัวหรือภาชนะช่วงเวลาประมาณ 4 - 5 โมงเย็น พ่อพันธุ์ก็จะไล่กัดแม่พันธุ์ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่ทั้งนี้ต้องหาแม่พันธุ์ที่ตัวขนาดเล็กกว่าพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ถึงจะยอมให้ตัวผู้รัด แต่ถ้าหากแม่พันธุ์ใหญ่กว่าผลก็คือตัวพ่อพันธุ์จะถูกแม่พันธุ์ไล่กัดและไม่ยอมให้รัด ถ้าหากเห็นว่าแม่พันธุ์ไล่กัดพ่อพันธุ์ต้องเอาออกแล้วเปลี่ยนคู่ใหม่

4) พ่อพันธุ์ปลาจะทำการรัดแม่พันธุ์เป็นเวลานาน 4 - 5 ชั่วโมง รัดกันช่วงแรกไข่ของแม่พันธุ์จะยังไม่ออก ต้องรัดไปได้สักระยะหนึ่งไข่จึงจะออกจากท้อง พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ก็จะช่วยกันเก็บไข่ไปไว้ได้หวอด

5) เมื่อพ่อพันธุ์ปลารัดแม่พันธุ์จนเสร็จแล้ว พ่อพันธุ์ก็จะไล่กัดแม่พันธุ์และคอยไล่ไม่ให้แม่พันธุ์มาอยู่ใกล้หวอด จนแม่พันธุ์เริ่มไปอยู่มุมตึกก็ให้ตักแม่พันธุ์ออกโดยระวังอย่าไปโดนไข่หรือหวอดของลูกปลา

6) หลังจากเป็นไข่อีก 2 วัน จะเป็นตัวห้อยหางออกมาจากหวอด ถัดจากนี้ไปอีก 2 วัน ลูกปลาจะเริ่มว่ายออกจากหวอดแล้ว จึงเริ่มให้อาหารมื้อแรก โดยให้ลูกไรแดงหรือไรจืดใส่ลงไปในตู้ พ่อปลาจะได้กินอาหารมื้อแรกหลังจากวันรัดกันพร้อม ๆ กับลูกปลา ลูกไรเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับลูกปลา ถ้าไม่มีลูกไรให้ใช้อาหารอื่นทดแทน เช่น อาหารผง ไข่ตุ๋น ไข่แดง เต้าหู้ไข่ แต่ควรระวังเรื่องน้ำเน่าเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ลูกปลาทาย หรืออาจทำให้ลูกปลาโตช้า อัตราการรอดน้อยลง ทั้งนี้การให้อาหารมื้อแรกต้องเริ่มเปิดออกซิเจนเบา ๆ และไวไกล ๆ หรือฝึกลงขำกับหวอดลูกปลา เพื่อเป็นการเพิ่มออกซิเจนในน้ำทำให้ลูกปลากินอาหารได้ดีขึ้น

7) ให้อาหารลูกปลาวันละมื่อ โดยให้พ่อพันธุ์ปลาดูแลลูกปลาในช่วง 10 - 15 วัน พ่อพันธุ์มีความสำคัญในการเลี้ยงลูกอย่างมาก ถ้าหากลูกตัวไหนอ่อนแอ หรือตกจากหวอด พ่อพันธุ์ก็จะอมลูกปลาแล้วไปพ่นไว้บนหวอด อีกทั้งพ่อพันธุ์จะคอยว่ายไล่ต้อนลูกปลาเมื่อลูกปลาว่ายออกจากหวอด ถ้าหากตัวไหนอ่อนแอ พ่อพันธุ์ก็จะคอยว่ายอมลูกปลาเพื่อเป็นการรักษา

8) เมื่อครบเวลา 10 - 15 วัน ให้นำพ่อพันธุ์ออก และให้อาหารตามปกติทุกวัน ซึ่งประมาณสัปดาห์ที่ 4 ให้สังเกตน้ำ ถ้าน้ำเริ่มเน่าต้องดูดน้ำเก่าออกและใส่น้ำใหม่เต็มลงไป หรือถ้าปลาแข็งแรงตัวโตแล้วก็ใช้วิธีเปลี่ยนถ่ายน้ำทั้งหมดได้

2. การผลิตอาหาร

1) ไรแดง อาหารมีชีวิตตามธรรมชาติ มีโปรตีนสูงสามารถใช้เลี้ยงปลาได้ตั้งแต่ระยะอนุบาล ถึงระยะโตเต็มวัย โดยมีที่มาจาก 2 แหล่งใหญ่ ๆ ได้แก่

1.1) ไรแดงจากฟาร์มเพาะเลี้ยง มีคุณภาพดีสามารถเลือกสายพันธุ์ที่เอามาใช้กับลูกปลาในระยะต่าง ๆ ได้เหมาะสม ไม่มีตัวอ่อนของปลากินเนื้อปะปนมากับไรแดงแต่มีราคาสูงและมีค่าขนส่งจากแหล่งผลิต

1.2) ไรแดงตามธรรมชาติ สามารถหาได้เองในท้องถิ่น ลดต้นทุนในการผลิตซึ่งไรแดงไม่ว่าจะมาจากแหล่งน้ำใด ก่อนใช้จะต้องนำมาล้างทำความสะอาดและแช่ต่างทับทิม ความเข้มข้น 70% เพื่อฆ่าเชื้อโรคก่อนจะนำไปใช้เป็นอาหารปลา

2) อาหารเม็ด ใช้สารรองอยาอาหารธรรมชาติขาดแคลนจากสภาพอากาศ โดยใช้อาหารกบชนิดเม็ดจืดเป็นพื้นฐาน และนำมาผสมกับวิตามิน/สมุนไพร โดยใช้น้ำมันปลาหมักเป็นสารเคลือบ เพื่อให้วิตามินจับตัวกับอาหารกบ

3. การดูแลสุขภาพปลา

การดูแลสุขภาพปลาเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ปลามีการเจริญเติบโตได้ดีปลอดโรค ดำเนินการ ดังนี้

1) เลี้ยงแบบไม่หนาแน่น โดยมีสัดส่วนปลา จำนวน 150 – 200 ตัว/ตรม. และคัดเลือกปลาที่มีขนาดเล็กออกไปจากบ่อเลี้ยงเป็นคราว ๆ ไป

2) เลี้ยงอยู่ภายในโรงเรือนที่มีการจัดการที่ดีมีอุณหภูมิเหมาะสมไม่ร้อนหรือหนาวและมีการถ่ายเทอากาศที่ดี

3) ให้อาหารให้พอดีกับจำนวนปลา ไม่มีเศษอาหารตกค้าง ที่ทำให้เกิดการสะสมของโรค

4) คอยสังเกตพฤติกรรมปลา หากพบว่าผิดปกติ ไม่กินอาหาร ลอยตัวขึ้นบนผิวน้ำ ให้รีบแก้ไขตามอาการ ก่อนเกิดการระบาดลุกลามของโรค

แผนที่ตั้งเยาวลักษณ์ฟาร์ม

ที่อยู่

บ้านเลขที่ 190/3 หมู่ที่ 1 ตำบลสวนหลวง อำเภอกะทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74110

📍 กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษ
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร

☎ 034-450320-2

✉ moac_skn@yahoo.com

🌐 <https://www.opsmoac.go.th/samutsakhon-home>